

אלו הן הגולין פרק שני מכות

מה א מיי פ"ה מהל'
רואה הלכה ה סגן
ע"ש עו'
ב מיי פ"ה מהל'
מפנה הל' א ופ"ו
לל הפרק ע"ש:
ג ג מיי פ"ה מהל' רוצה
הלכה עו'
גא ד מיי שס הל' מ:
גב ה ר מיי שס פ"ו
הלכה ט:

גליון הש"ס

גמ' זה שהרג במיד
הרגו ע"ש סוטה ק"ח
ע"כ תוס' ד"ה מי:

הגהות הב"ח

(ה) גמ' אנה לידו וגו' זהו
שאר הכתוב כלפי
יאמר תשל: (ז) רש"י ד"ה
ומלא גולל הדם בדרך
הכתיבה. כ"כ בגמ' דלול'
כבר היה בעיר מקלט ולא
חוק לתמוס ומלא והרגו
פליגא דמלא היא לקמן
בממ"ד ק"ד ה"ע ג' ונמ"ד
ק"ד י"ע ע"ל:

מוסף רש"י

לזה אין עדים. לא הו
עדים נכרי שיעידו, זה לא
נכרי וכו' לא גלה (שמות)
וה' ונפל עליו
הרגו. ועדים מתרים
עליו ומתמים אותו לגלות
(שם).

רבינו חננאל

עלות עשודי שלמה בנך
להקריב על בני המוכח
תניא רבי אלעזר בו
יעקב אומר מקלט מקלט
עיקר כתוב על פרשת
דרכים כרי שיכיר הרוצח
ויפנה לשם שנאמר הכין
לך הדרך. עשה הכנה
לדרך: מרשעים יצא רשע.
כגון אחד שהרג באש
ואחד שהרג במזיד ואין
בין עדים זימנם הקב"ה
לקום אחד זה שהרג
במזיד ישב תחת הסולם
וזה שהרג שונג היה יורד
מן הסולם נפל עליו והרגו
זה שהרג במזיד נהרג
וזה שהרג בשונג גולה:
מן התורה ומן הנביאים
ומן הכתובים בדרך שאדם
רוצה לילך בה מוליכין
אותו. מן התורה דכתיב
לא תלך עמהם כיוון
שרצה נאמר לו קום
לך אחם. מן הנביאים
אני ה' אלהיך מלמדך
להועיל מדריךך בדרך
תלך. מן הכתובים אם
לצעים הוא יליץ ולעניים
יתן חן: ולו אין משפט
מות בגולל (הר"ם) שמע
הרוצח והרגו הכתוב
מכבד. (דברים) ויניכרין
אליו דברים הראויין לו
אומרין לתן אל תנהג
כו מנהג הרצחנים בשננה
בא לידו. א"ר אלעזר עיר
שובת רצחנין אינה קולטת

והיא תניא רבי יוסי בר יהודה אומר וכו'. וא"ת ואמאי לא מיימי
ממלתיא דר' יוסי בר יהודה דמתני' וי"ל דמתני' איכא
למימר דלא חייבי קאמר אלא מאליהם היו גולין כשגיל שהיו
טועים דקאמר רבי הנה צברייתא אכל צברייתא מוכח שפיר
דמינין קאמר מדמיית פסוק גבי
מויד אכל דמתני' לא מיימי קרא
גבי מויד כן נראה למשי"ח ועוד
נראה דע"כ צברייתא ליכא למימר
דמאליהן קאמר דע"כ היינו רבי:
חד אמר פביאין עגלה ערופה.
מימה רבא תנן (פסוקה דף
מד): עגלה ערופה אין מודדין אלא
מעיר שיש בה צ"ד וי"ל דהתם
מיידי כגון דליכא עיריות טובא
ונחלא מיינייה יס צ"ד כיון דמלי
לאוקומי קרא דמקיימי ליה אכל
הכא מיידי כגון שאין שם צ"ד
ככל העיריות הסמוכות הלכך
אמרינן דמ"מ מודדין מיינייהו:
אפילו

עליו והרגו * זה שהרג במזיד נהרג וזה שהרג בשונג גולה אמר רבה בר רב
הונא אמר רב הונא ואמרי לה אמר רב הונא א"ר אלעזר וכו' התורה והן
הנביאים ומן הכתובים * בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו מן
התורה דכתיב * לא תלך עמהם וכתיב * קום לך אתם מן הנביאים דכתיב
'אני ה' אלהיך מלמדך להועיל מדריךך בדרך (זו) תלך מן הכתובים דכתיב
* אם לצעים הוא יליץ ולעניים יתן חן אמר רב הונא * רוצח שגלה לעיר מקלט
ומצאו גולל הדם והרגו פטור קסבר * ולו אין משפט מות בגולל הדם הוא
דכתיב מיחייבי ולו אין משפט מות ברוצח הכתוב מדבר אהה אומר ברוצח או
אינו אלא בגולל הדם כשהוא אומר * והוא לא שונא לו מתמול שלשום הוי
אומר ברוצח הכתוב מדבר הוא דאמר כי האי תנא דתניא ולו אין משפט מות
בגולל הדם הכתוב מדבר אהה אומר בגולל הדם הכתוב מדבר או אינו אלא
ברוצח כשהוא אומר * כי לא שונא הוא לו מתמול שלשום הרי רוצח אומר הא
מה אני מקיים ולו אין משפט מות בגולל הדם הכתוב מדבר תנן מוסרין לו שני
ת"ח שמא יהרגו בדרך וידברו אליו מאי לאו דמתרו ביה דאי קטיל בר קטלא
הוא לא כדתניא וידברו אליו דברים הראויים לו * יאומרים לו אל תנהג בו מנהג
שובת דמים בשננה באו מעשה לידו ר"מ אומר הר' אמי מדבר * ע"י עצמו שנאמר
* וזה דבר הרוצח אמרו לו הרבה שליחות עושה אהה אומר מר בשננה בה מעשה
לידו פשיטא דאי במזיד בר גלות הוא אין והא תניא ר' יוסי בר' יהודה אומר
בתחלה אחד שונג ואחד מויד מקדימין לערי מקלט וב"ד שולחין ומביאין אותם
משם מי שנתחייב מיתה הרגוהו שנאמר * ושולחו זקני עירו ולקחו אותו משם
ונתנו אותו ביד גולל הדם ומת מי שלא נתחייב פטרוהו שנאמר * והצילו
העדה את הרוצח מיד גולל הדם מי שנתחייב גלות מחזירין אותו למקומו
שנא' * והשיבו אותו העדה אל עיר מקלטו אשר נס שמה רבי אומר מעצמן הן
גולין כסבורין הן אחד שונג ואחד מויד קולטות והן אינן יודעין שבשונג קולטות
במזיד אינן קולטות א"ר אלעזר העיר שרובה רוצחים אינה קולטת שנאמר
* דבר באוני זקני העיר והיא את דבריו ולא שהיושבו דבריהן לדבריו וא"ר
אלעזר עיר שאין בה זקנים אינה קולטת דבעינן זקני העיר וליכא איתמר עיר
שאין בה זקנים רבי אמי ור' אסי חד אמר קולטת וחד אמר אינה
קולטת למאן דאמר אינה קולטת בעינן זקני העיר וליכא למאן דאמר
קולטת מצוה בעלמא ועיר שאין בה זקנים ר' אמי ורבי אסי חד
אמר נעשה בה בן סורר ומורה וחד אמר אין נעשה בה בן סורר ומורה
למ"ד אין נעשה בה בן סורר ומורה בעינן * זקני עירו וליכא למ"ד נעשה בה
בן סורר ומורה מצוה בעלמא ועיר שאין בה זקנים ר' אמי ור' אסי חד אמר
אמר אינה מביאה עגלה ערופה למ"ד אינה מביאה עגלה ערופה בעינן * זקני העיר והיא וליכא למאן
דאמר מביאה עגלה ערופה מצוה בעלמא א"ר חמא בר חנינא מפני מה נאמרה פרשת רוצחים
בלשון

מקלט היה כסוב על פרשת דרכים. ככל מקום שהיו שני דרכים
מפולגים אחד פונה לעיר מקלט היה עץ מקוטע צלמו דרך וכסוב
בו מקלט: פסח ליה פיסחא. כשהיה רוצה לדרוש צפרעים רוצחים
היה מתחיל ק: והאלהים אנה לידו. זהו שאלר הכתוב כאשר יאמר
משל הקדמוני מרשעים יאל רשע.

משל הקדמוני היא התורה שהיא משל
הקב"ה שהיא קדמוני של עולם והיא
אמרה מרשעים יאל רשע והיכן
אמרה והאלהים אנה לידו והיאל
הקב"ה ממליא מכשול לאלהים לטעום
אלא ע"י שהיו שניהם רשעים ההורג
והנהרג ההורג היה חייב גלות ואין
עד דבר וזהו לא גלה והנהרג היה
חייב מיתה ואין עד דבר ולא נהרג
לפיכך הקב"ה מומנן לפונדק אחד
כו': כזה הכתוב מדבר. והאלהים
אנה לידו: נופל עליו והורגו. יש
עדים ויגלה על כרחו: בדרך תלך.
בדרך אשר תצטרך לילך: אם לנשים.
זה אדם להתחנך: הוא יליץ. אין
מעצמן צידו: ומלאו גולל הדם.

בדרך ככ יב
הקב"ה אלהים אל
בלעם לילך ויאמר לו
אם לקרא לך באו
האנשים קום לך אחם
ואך את הדבר אשר
אמרתי אליו אתו
תעשה: במדבר ככ
7. כה אמר ה' גאלך
קדוש ישראל אני ה'
אלהיך מלמדך להועיל
מדריךך בדרך תלך:
ישעיהו מת יז
8. אם לצעים הוא יליץ
ולעניים יתן חן:
משלי ג יד
9. פן ירדך גאל הדם
אחרי הרוצח כי יחס
לכבו והשיגו בני יריבה
הדרך והקבו נפש ולו
עיר משפט מות כי לא
שנא הוא לו מתמול
שלשום: דברים טו ו
10. וזה דבר הרצח אשר
ינוס שמה ותי אשר יבה
את רעהו בבלי דעת
והוא לא שנא לו מתמול
שלשום: דברים טו ו
11. ושולחו זקני עירו
ולקחו אותו משם ותנו
אתו ביד גולל הדם
ומת: דברים טז יב
12. והצילו העדה את
הרוצח מיד גאל הדם
השיבו אתו העדה אל
עיר מקלטו אשר נס
שמה וישב בה עד מות
הבן הגדול אשר משח
אתו בשמן הקדש:
13. ונס אל אחת
מהערים האלה ועמד
פתח שער העיר ודבר
באוני זקני העיר והיא
את דבריו ואספו אתו
העדה אליהם ותנו לו
מקום וישב עמם:
יהושע כ ד
14. ותפשו בו אבין ואמו
והוציאו אתו אל זקני
עירו ואל שער מקומו:
דברים כא יט
15. והיה העיר הקרובה
אל החולל ולקחו זקני
העיר והוא עגלת בקר
יאמר אל עברך אשר
לא מנקה בעל:
דברים כא ג

אמר מביאה עגלה ערופה וחד
אמר אינה מביאה עגלה ערופה למ"ד אינה מביאה עגלה ערופה בעינן * זקני העיר והיא וליכא למאן
דאמר מביאה עגלה ערופה מצוה בעלמא א"ר חמא בר חנינא מפני מה נאמרה פרשת רוצחים
בלשון

זקני העיר והיא וליכא למאן דאמר מביאה עגלה ערופה בעינן * זקני העיר והיא וליכא למאן דאמר מביאה עגלה ערופה מצוה בעלמא א"ר חמא בר חנינא מפני מה נאמרה פרשת רוצחים בלשון

(ג) י"א רב הונא. (ט) י"ג
כי לא שונא הוא לו.
(ז) ומתקבלה הכנה עליו.
(ח) רש"י, (ט) רש"י ד"ה ב.

תורה אור השלם

1. תבין לך הדרך
ושלשת את גבול ארצך
אשר יחילך ה' אלהיך
לנוס שמה כל
רצח:
דברים טו ג
2. טוב וישר ה' על כן
יורה השמים בדרך:
תהלים כה ח
3. ואשר לא יצדך
והאלהים אנה לידו
ושמתי לך מקום אשר
ינוס שמה: שמות כא יג
4. הקדמוני מרשעים יאל
הקדמוני מרשעים יאל
רשע וידו לא תהיה בקר:
שמאל א כד יג
5. ויאמר אלהים אל
בלעם לא תלך עמהם
לא תאר את הקעס כי
ברוך הוא:

במדבר ככ יב
הקב"ה אלהים אל
בלעם לילך ויאמר לו
אם לקרא לך באו
האנשים קום לך אחם
ואך את הדבר אשר
אמרתי אליו אתו
תעשה: במדבר ככ
7. כה אמר ה' גאלך
קדוש ישראל אני ה'
אלהיך מלמדך להועיל
מדריךך בדרך תלך:
ישעיהו מת יז
8. אם לצעים הוא יליץ
ולעניים יתן חן:
משלי ג יד
9. פן ירדך גאל הדם
אחרי הרוצח כי יחס
לכבו והשיגו בני יריבה
הדרך והקבו נפש ולו
עיר משפט מות כי לא
שנא הוא לו מתמול
שלשום: דברים טו ו
10. וזה דבר הרצח אשר
ינוס שמה ותי אשר יבה
את רעהו בבלי דעת
והוא לא שנא לו מתמול
שלשום: דברים טו ו
11. ושולחו זקני עירו
ולקחו אותו משם ותנו
אתו ביד גולל הדם
ומת: דברים טז יב
12. והצילו העדה את
הרוצח מיד גאל הדם
השיבו אתו העדה אל
עיר מקלטו אשר נס
שמה וישב בה עד מות
הבן הגדול אשר משח
אתו בשמן הקדש:
13. ונס אל אחת
מהערים האלה ועמד
פתח שער העיר ודבר
באוני זקני העיר והיא
את דבריו ואספו אתו
העדה אליהם ותנו לו
מקום וישב עמם:
יהושע כ ד
14. ותפשו בו אבין ואמו
והוציאו אתו אל זקני
עירו ואל שער מקומו:
דברים כא יט
15. והיה העיר הקרובה
אל החולל ולקחו זקני
העיר והוא עגלת בקר
יאמר אל עברך אשר
לא מנקה בעל:
דברים כא ג